

Demeter Éva

HÍMZÉS FELSŐRÁKOSRÓL, MINTARAJZOK ALSÓRÁKOSRÓL, VARGYASRÓL

E rövid közlemény célja egymás mellett bemutatni egy sorozat felsőrákosi hímmelt párnavéget és lepedőszélt a Székely Nemzeti Múzeum gyűjteményéből, illetve a hímmés minta rajzát Alsórákosról Téglás István jegyzetfüzetéből, valamint Vargyasról Huszka József rajzgyűjteményéből. Mindkét rajzminta 1886-ból származik.

A néprajzi gyűjtők rajzai jelentős szerepet töltenek be az ornamentika-kutatásban. A 21. század elején olyan magánszemélyeknél lévő (például Téglás István jegyzetfüzetei) vagy múzeumi gyűjteményekbe került hagyatékok (például Huszka József rajzai) jelentek meg, amelyek a 19. század utolsó negyedének, illetve a 20. század elejének tárgyi világát dokumentálták. Ezek a kiadványok nemcsak megkönnyítik az ornamentika-kutatás számára az összehasonlító elemzést, hanem szembevetővé téve az egyezéseket, kijelölik magát a feladatot.

1. A rajzoló gyűjtők

Téglás István tanító, tanfelügyelő, magángyűjtő volt.¹ 1853. szeptember 23-án született Sepsiszentgyörgyön. Tanulmányait a nagyenyedi Bethlen Kollégiumban kezdte, majd Déván a Tanítóképzőben végzett. Bátyja, Téglás Gábor, Déván volt iskolaigazgató, a Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat alapító tagja. Téglás Istvánnak petrozsényi tanítószkodása alatt módjában állt elkísérni bátyját terepjárásaira, a Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat várhelyi nyári ásatásain rajzolóként vett részt. Az 1885-ös budapesti országos kiállítás háziipari osztályán két, rajzokból összeállított népművészeti albummal (*Hátszeg vidéke* és *Hunyad megye*) szerepelt. Ahol pedagógusi pályája során dolgozott – Nagyszeben, Köhalom, Torda –, ott tovább folytatta a rajzolást, jegyzetelést, tárggyűjtést.

Régészeti, néprajzi és művészettörténeti témákban publikált cikkeket. Halála után magángyűjteménye szétszóródott, régiségkereskedőkhöz került. Kéziratainak nagy része azonban megmaradt, Zilahon a család tulajdonában van, Bajusz István régész gondolja. Neki köszönhetően a jegyzetfüzetek anyaga tematikus kötetekké rendezve jelenik meg: *Téglás István jegyzetei*,² *Dél-erdélyi hímes tojások*.³

Huszka József rajztanár, illusztrátor több tudományos társaság tagja volt.⁴ Hagyatéka a budapesti Néprajzi Múzeumba került. *Huszka József, a rajzoló gyűjtő* című kiállítás⁵ kiváló minőségű, gazdagon illusztrált katalógusában tették közzé ezeket. A hagyatéka a műtárgyak, fotók, kéziratok mellett közel 1200 darab, 1880 és 1926 között készült rajzot tartalmaz.⁶ Huszkat 1885–1888-ban azért mentették fel a tanárkodás alól, hogy összegyűjtse a magyar ornamentika emléktárhelyét.⁷ Abban az időszakban járt Vargyason is. 1886-ban már elkezdte letisztázni az anyagot, a kiadását mintaalbum formában, a *Magyar díszítő stílus* folytatásaként képzelte el. Végül 1898-ban *Magyar ornamentika* címmel jelent meg.⁸

2. A hímmés minta-rajzok

Téglás István jegyzetfüzeteinek leírását Bajusz Istvántól, a kéziratok gondozójától idézzük: „Téglás István írott hagyatéka (...) 56 darab, kb. 10 × 16 cm-es jegyzetfüzetet jelent, mindegyik 100 és 250 közötti oldalt tartalmaz (...), és az 1872–1915 közötti időszakot ölelik fel. A jegyzetfüzetek az akkori kereskedelembe kapható, főleg kockás lapú, bőrbe kötött füzetecskéket jelentenek. (...) Az ily módon megőrződött jegyzetek és rajzok őskori, ókori, főleg tordai római leletekről számolnak be, néprajzi vonatkozású feljegyzéseket, épületrajzokat, hímmés mintákat, cigány tárgyakat rögzítenek, falusi iskolákra

¹ Munkásságát Orosz Endre foglalta össze. OROSZ Endre 1915, BAJUSZ István (szerk.) 2005.

² BAJUSZ István (szerk.) 2005.

³ TÉGLÁS István 2006.

⁴ Túlhaladottá vált tudományos szemléletével, munkásságának értékelésével nem kívánunk foglalkozni, erről lásd: FEJŐS Zoltán et al. 2006.

⁵ Néprajzi Múzeum, 2005. május 14. – 2006. március 5., rendezte: Bata Tímea, Fejős Zoltán, Lackner Mónika és Tasnádi Zsuzsanna.

⁶ BATA Tímea – FEJŐS Zoltán – LACKNER Mónika – TASNÁDI Zsuzsanna 2006, 21.

⁷ LACKNER Mónika 2006, 138.

⁸ Uo.

vonatkozó adatokat, rajzokat tartalmaznak, és sok egyéb, Téglás által feljegyzésre érdemesnek tartott információt. A jegyzetfüzetek külön értékei a bennük fellelhető rajzok, melyeknek száma több ezer. Téglás István kitűnő rajztudással rendelkezett, így ezek a képek pontosak, aprólékos kidolgozásúak. Legtöbbjük ceruzarajz, sok színezett, de előfordulnak tusrajzok is.⁹ Téglás István többször is járt Alsórákoson: 1886-ban, 1887-ban, 1888-ban. 7-es számú jegyzetfüzet 5. oldalán található az egyik hímzésrajz *Párnacsúp Alsórákoson* felirattal.¹⁰ (1. ábra) A pirossal színezett rajz kidolgozott, érzékelteti a különböző hímzésteknikákat: laposöltés, perzsa öltés, levarrott rácskitöltés, ferde laposöltés. Az előző oldalon ugyanonnan hűsvéti tojások rajzát találjuk 1886-os évszámmal. A következő évben is lerajzolta ugyanezt a mintát, a 8-as számú jegyzetfüzet 135. oldalán látható a ceruzával készített vázlatos rajz, „párnacsup veres fejtővel hímezve (régí)” felirattal. Az előző, 134. oldalon ezt olvassuk: „Alsórákoson az asszonyok a szövésben nagy mesterek, a hímzés azonban nem divatozik, s csak egyes régibbi tárgyon látható”. A két szöveges bejegyzés arra világít rá, hogy a 19. század utolsó negyedében a szövés háttérbe szorította a hímzést, illetve arra, hogy a hímzés régisége miatt rajzolta le Téglás a mintát. Lerajzolt még három szedettes párnacsúpot is, ezek is elnagyolt ceruzarajzok.

Huszka a falképmásolatok készítésénél követte a műtörténeti leírásokkal szembeni elvárásokat, ügyelt a színvilág, az arányok visszaadására, a tárgy tulajdonosának és a dokumentálás időpontjának lejegyzésére.¹¹ Az díszítmények dokumentálása során azonban nem mindig rajzolta le a minta egészét, annak térbeli elrendezését, és nem tüntette föl a készítés technikáit sem. Huszka 1886-ban járt Vargyason és környékén, akvarellekben dokumentálva a bútorfestést, vászonhímzéseket, fazekastermékeket. Lackner Mónika a következőképpen jellemzi ennek az időszaknak a rajztermését: „...az anyagot nagyméretű akvarell-lapokra rajzolta. A minta és az alapadatok feljegyzésén túl a korábbinál pontosabb adatrögzítés jellemző: néha a használat, a készítés körülményeit is figyelembe vette, illetve a tárgy szerkezetére is utalt, méreteket tüntetett fel”.¹² Abban az időszakban rajzolta le ezt a mintát, a következő szöveget írva mellé: „párnahaj fejtővel Tóth Péterné tul. Vargyason”.¹³

(2. ábra) A rajzon a mintakompozíció középpontjába a virágtöveket elválasztó tulipánmotívumot állítja, a virágtőnek tulajdonképpen a felét ábrázolja, illetve a másik oldalon csak a mellékágakat. A párnavéggek mértani középpontjában és a két szélén valóban a tulipánmotívum áll, de hangsúlyosabb a két virágtő motívuma. Mindenképpen indokolt lett volna a teljes kompozíció lerajzolása. A mintaelemek ívelt vonalúak. Bár Huszka rajzolási módszerére nem jellemző a technikák érzékeltetése, ezen a rajzán kétféle hímzsmódot különböztet meg. Az egyiket, a levarrott rácskitöltés technikáját ismertük fel: a tulipánok közepe négyzethálós, minden négyzetben egy egyenlő szárú keresztet látunk. A Huszka és a Téglás hímzésrajza között szembeütő különbség az előbbi-én a mesterke kacsos tulipánja. A budapesti Néprajzi Múzeum számára Fél Edit és Kresz Mária Budapestről vásárolt ezzel a mintával hímzett vargyasi párnavéget (NM 60.3.102), amelynek a mesterkéje kacsos tulipán. Hofer Tamás Vargyasról gyűjtött be hasonló lepedővéget (NM 68.149.13), melynek mesterkéje a Székely Nemzeti Múzeum gyűjteményében található lepedővég mesterkéjével rokon.¹⁴

3. A hímzések

Velencében, Németországban már a 16. századtól adtak ki hímzsmintakönyveket. Ezeknek a rajzai, valamint a külföldi varrásmódok a hivatásos magyar hímzőmesterek vándorlása révén kerültek Magyarországra, ahol a keleti stílussal és a helyi ízléssel ötvözve alakult ki a 17. századra a sajátos magyar hímzőkultúra, az ún. *úrihímzés*.¹⁵ A főurak, nemesek lakáskultúrájának, illetve az említettek adományainak révén az egyházi használat részévé váltak az úrihímzéses textíliák, ahol a parasztasszonyok is merítettek ebből a mintakincsből.¹⁶ Alsórákos, Felsőrákos és Vargyas egymás szomszédságában fekvő falvak, nem meglepő tehát, hogy a hímzsmintát mindhárom helyen ismerték. A Székely Nemzeti Múzeum gyűjteményében ugyanazzal a szabadrajzú mintával hímzett textíliák találhatók: 6 darab párnacsúp (T. 52, T. 53, T. 54, T. 56, T. 57, T. 58) és egy lepedővég (T. 55). (3. ábra) Bevett szokás volt a díszes lepedőket úgy készíteni, hogy külön vászoncsíkra készült a hímzés, amit utólag varrtak a lepedőhöz.¹⁷ A múzeumba sem

⁹ BAJUSZ István (szerk.) 2005, 12.

¹⁰ Itt szeretném megköszönni Bajusz Istvánnak, hogy Téglás István megjelenés alatt lévő néprajzi jegyzet-kötetéből rendelkezésemre bocsátotta az alsórákosi hímzés rajzait, illetve a vonatkozó szöveges gyűjtést.

¹¹ FEJŐS Zoltán 2006, 12.

¹² LACKNER Mónika 2006, 139.

¹³ FEJŐS Zoltán et. al. 2006, 161, 250. kép. Itt szeretném megköszönni Tasnádi Zsuzsannának a Huszka hímzésrajzának újra-

közléséhez nyújtott segítségét.

¹⁴ <http://www.neprajz.hu/emir/ari/talalatok.php?>

Utolsó letöltés: 2010. június 4.

¹⁵ V. EMBER Mária 1981, 13.

¹⁶ Arról a kérdésről, hogy a falu népe kikkel érintkezett, honnan, milyen hatások érték, Balogh Jolán értekezik. Lásd BALOGH Jolán 1967, 74–75.

¹⁷ V. EMBER Mária V. 1981, 21.

a teljes darabok kerültek be, hanem a lepedőszél, illetve párnavégek. A mintákat bolti gyolcsra hímezték. A lepedő megőrizte fehér színét, a párnavégek besárgultak. A varráshoz használt vörös színű fejtő fonal minősége is változó: egyes darabokon élénkebb a szín, a többin fakóbb; használtak négy, hat, illetve nyolc szálból sodort fonalat. A leltárkönyvi bejegyzés szerint ezek a textíliák Felsőrákosról származnak, a párnavégek 1958-ban kerültek a múzeum gyűjteményébe, 1910-ből származnak. Ez a datálás nem egyértelmű, jelölheti azt is, hogy akkor került a tulajdonoshoz. A lepedőszéleket pedig 1971-ben vásárolták meg a múzeum számára.

A mintát a T. 56-os leltárszámú párnavég alapján írtuk le.¹⁸ A minta szerkezetét szimmetrikus virágtő adja, a két virágtő között és két szélén egy-egy kisebb tulipánmotívum áll. A virágtő tulipánból ágazik ki, fő ágának csúcsa egy karéjos szélű nagy gránátalma, a száron két apró, félig nyílt gránátalma. A gránátalma motívumot az olasz szöveteken, hímzéseken sokféle változatban alkalmazták, ezek a textíliák import révén Magyarországra is eljutottak. Számtalan változatban terjedtek el a festett bútorokon, kályhacsempéken, hímzéseken, hímes tojásokon.¹⁹ A nagy gránátalma karéját perzsa öltéssel, ennek közepét és a kis gránátalmákat levarrott rácskitöltéssel²⁰ hímezték. A két felfele mutató szárán osztatlan, levarrott rácskitöltéses, kacsokban végződő tulipán van. Ezek száiról kicsi, négyszirmú (egy háromszirmú kivételével) tulipánok, illetve egy levél ágazik jobbra-balra. Ezekből az ágakból indul és lefele hajlik két háromosztatú tulipán, melyek külső hegyes szirma perzsa öltéssel²¹, ívelt középrésze levarrott rácskitöltéssel készült. Ezek a száron két-két kettős karéjú nagyobb levél helyezkedik el, a baloldali levél alá egy csillagot varrtak. A virágcsokrokat elválasztó háromosztatú tulipánok kacsos száron állnak, csak a középső szirmok készült levarrott rácskitöltéssel. Két porzó áll a szirmok között. A középső szirmból két vízszintes vonallal keresztezett függőleges ág nő, ami kacsokban végződő vonallal ér véget. Erre perzsa öltéssel kört varrtak. A virágtöves kompozíciót vonallal választották el a mesterkétől, amelyen ötszirmú tulipánok és leveles ágak váltják egymást, három tulipán és két ág alkot egy-egy sort. Az ágak, a tulipánok kontúrjai általában száröltéssel készültek, helyenként láncöltésre váltottak. A 6 darab párnavég hímzése nem sikerült egyformára. Olyannyira nem, hogy ezen az egy darabon még a virágtöveket elválasztó

tulipánmotívum két – elvileg szimmetrikus – oldalát is más-más öltéstípussal hímezték: egyik oldalát láncöltéssel, a másikat száröltéssel. Ez a megfigyelés arra enged következtetni, hogy nem egy gyakorlott hímzőasszony keze munkája. Ugyanezen darabon a rácskitöltést a hat szál helyett néhol két, máshol négy szállal végezték. A két nagy gránátalma közül ez egyiken a külső karéj egy kis részét nem vörös, hanem sárga fejtővel varrták, mintha a vörös fonal elfogyott volna és más színnel kellett volna befejezni. A két oldalsó széle nincs összevarrva, de a leltárkönyvi bejegyzés igazolja, hogy ez is párnavég, illetve az alsó szél varrógéppel való eldolgozása is a többi öt párnavég jellemzője, míg a lepedőszélt kézzel szegték be.

A T. 57-es számú párnavég elsősorban abban különbözik az előbbtől, hogy vastagabb fejtővel hímezték, ennek következtében a hím tömöttebb. Az ágakról oldalra ágazó kis tulipánmotívumok szirmainak száma változó: a központi három, a széleken négy, illetve öt. Hiányzik a kis csillag is. A két virágcsokrot elválasztó tulipán csúcsrészét ezen a darabon láncszemmel varrták.

A T. 58-as számú darabon szintén tömöttebb a minta (hat, illetve nyolc szálú a fejtő), itt mindkét oldalon van csillagocska. A mesterkét az ágacskával kezdték, így három ágból és két tulipánból áll. A jobb oldali tulipánoknak négy szirmuk van öt helyett.

A T. 52-es párnavéget szintén vastag fejtővel varrták. Itt is kisebb eltéréseket látunk. A felső mesterkén a középső tulipánnak hat szirma van öt helyett. A jobb szélén a tulipánmotívum tetején a kört száröltéssel keretezték. Ezen is nagyon változó a virágcsokor mellékágain álló kis tulipánok szirmainak száma: három, négy, illetve öt. Szembetűnő az eltérés a T. 53-as és T. 54-es számú párnavégeken, arányaiban ezek térnek el leginkább a Téglás-féle rajzon látható mintától: a virágtövet tartó tulipán, illetve a lefele hajló mellékágon álló tulipánok jóval nagyobb méretűek, emiatt összezsugorodott a virágtő szára a levelekkel, félig nyílt gránátalmákkal. A másik szembetűnő különbség a mesterke: tulipánok nincsenek, öt ág alkotja a sort. Ezek a darabokon a minta kevésbé tömött: a kitöltéseket négyszálú, a vonalakat hatszálú fejtővel varrták. A csillag helyett itt mindkettőre kört varrtak a bal oldali kettős levél alá. A felfele mutató oldalágon egy-egy kis tulipán hímzése is eltérő: a két szélső szirm kitöltetlen, a középsőt varrták a többihez hasonlóan perzsa öltéssel. A többi mellékágon lévő apró tulipánt viszont következetesen négyszirmúvá hímezték.

¹⁸ V. Ember Mária idézett kötetének felhasználásával. Uo., 29–60.

¹⁹ BALOGH Jolán 1967, 155.

²⁰ A budapesti Néprajzi Múzeum textiljeinek leírásában szebeni kereszt, illetve torockói kereszt az öltésmód neve.
<http://www.neprajz.hu/emir/ari/talalatok.php?>

Utolsó letöltés: 2010. június 4.

²¹ A budapesti Néprajzi Múzeum textiljeinek leírásában levarrt laposöltés az öltésmód neve.

<http://www.neprajz.hu/emir/ari/talalatok.php?>

Utolsó letöltés: 2010. június 4.

A T. 54-es párnavégen mindkét oldalon az elválasztó tulipán tetején lévő kört láncvarrással keretezték be, a T. 53-as darabon csupán a baloldalt, és melléje egy – tulajdonjegynek is felfogható – másik kisebb kört varrtak, levarrott rácskitöltéssel.

A leghívebben a T. 55-ös számú lepedővégen látjuk viszont az egyes részleteket: a mesterkéket ágak alkotják; a mellékágakon a háromszirmú tulipánnak csak a közepe van kitöltve, a többi kis tulipán mind négyszirmú, a virágtő indításánál a főág és az egyik mellékág összenőtt, a másik mellékág kissé távolabbról indul. A lepedőszélén fehér varrócérnával bevarrt tulajdonjegy van: a szegés öltésmódjával öt láncszemet alakítottak ki. Téglás István rajzán viszont közvetlenül a mellékágak legaljához egy-egy kis levél kapcsolódik, ezt egyetlen hímzésen sem látjuk. Viszont ott van a már említett, a budapesti Néprajzi Múzeumban található vargyasi párnavégen. A mesterkéken az ágak levelei ívelten hajlanak kétoldalra a rajzon, a hímzéseken viszont rézsút felfele mutatnak. Alapvető különbség a hímzés technikája: míg a múzeumi hímzéseken a gránátalmát, a tulipánokat mind levarrott rácskitöltéssel hímezték, addig a rajz szerint csak a lehajló mellékágak tulipánjai készültek így, a többi pedig laposöltéssel.

4. Következtetések

Az a tény, hogy a Székely Nemzeti Múzeum és a budapesti Néprajzi Múzeum gyűjteményébe ezzel a mintával hímzett darabok kerültek, azt bizonyítja, hogy mind Huszka József, mind Téglás István rendkívül kifinomult érzékkel választotta ki a legszebb népművészeti darabokat, amelyek megörökítésre érdemesek. Másfelől a muzeológusok számára a gyűjtők rajzai, fotói szolgáltak mutatóul, hogy hol, milyen tárgyak után érdemes kutatni.

A hímzett textíliákat összevetve a rajzokon megörökített mintákkal elsősorban arra a következtetésre jutottunk, hogy nagyon óvatossá kell lennünk, ha rajzokat elemezve próbálunk következtetni a hímzéskultúrára, az ornamentikára. Egy hímzett textília mintarészletének lerajzolása nem adja vissza a hímzés teljes képét. Elméletileg ugyan a mintarésznek ismételése során alakul ki a teljes kompozíció, a gyakorlatban azonban csak ideális esetben, gyakorlott és nagyon precíz munkát végző hímző kezéből kerül ki ilyen darab. A mintahűség nem zárja ki a kreativitást, a kivitelező szabadon megválaszthatja a hímzés módját. A választás szabadságának tulajdonítjuk a múzeumi párnavégek és lepedőszél tulipánjainak és gránátalmáinak hímzésmódját:

levarrott rácskitöltéssel készültek, illetve ezt látjuk a Huszka rajzán, a vargyasi párnavégen. Téglás rajza azt tükrözi, hogy Alsórákoson csupán a mellékágak lefele hajló tulipánjait varrták így, a többi laposöltéssel töltötték ki. Egy szabadrajzú hímzésmintának a vászonra való átvitele során sokszor megváltoznak az arányok: az egyes elemek megnagyobbodásával a teljes kompozíció zsúfoltabbá válik. A kompozíció részelemeinek kisebb változtatásával számos mintavariáció keletkezett. A kész textíliák számos apró eltérést mutatnak nemcsak a mintához, hanem egymáshoz viszonyítva is. Ahogy a leírásban kiemeltém: még egyetlen mintaelem hímzésekor is kétféle technikát alkalmaztak. Ezt a változtatást viszont nem a technikaválasztás szabadságának, hanem a következtetlenségnek tulajdonítom.

A fonal milyensége nagy mértékben meghatározza a kész munka díszítményét. Eleve rusztikusabbak a fejtővel hímzett darabok, mint a selyemfonal vagy arany- és ezüstsál felhasználásával készített úrihímzések, bár a motívum, a kompozíció ugyanaz. Ráadásul ha a fejtőfonal többszálú, a kész minta tömöttebbé válik. Ezeket a jellemzőket viszont a rajzok nem mutatják.

Ezek a rajzok arra is példát szolgáltatnak, hogy a gyűjtő, a rajzoló nézőpontja nagymértékben meghatározza a dokumentálás eredményét. Téglás rajzán a terjedelemben nagyobb virágtő-motívumra helyezi a hangsúlyt. Huszka a tulipánmotívumot állítja középpontba, bár a két fél virágtőmotívum foglal el nagyobb helyet a rajzon. A múzeumi párnavégeket látva értettük meg ezt a részletkivágást: a szimmetriaközéppontban a tulipánmotívum áll.

Hogy jelen tanulmány szerzőjének nézőpontja se maradjon ki, itt adunk helyet a közölt fénykép készítésének indoklásának. Mindenképpen indokoltnak tartottuk a párnacsúpok és lepedőszél együttes bemutatását. Látva, hogy tulajdonképpen nincs két egyforma darab, felmerült az ötlet, hogy külön-külön is be kellene mutatni a tárgyakat, a szélükön összevarrott párnacsúpoknak minkét felét, sőt a különbségeket szemléltető részletfotókat is. Még az is eszünkbe jutott, hogy az olvasó, felelevenítve a gyermeklapok játékos feladatát, megszámlolhatná a különbségeket két-két darab között. Éppen emiatt mondtunk le végül a sok fénykép közléséről. Ezekre a különbségekre részletesen kitértünk a szöveges leírásban. A fényképek alapján a mintaelemek változását igen, de a hímzéstechnikából adódó különbségeket nem biztos, hogy követni lehet, sem a színbeli változásokat a fekete-fehér képeken. Így maradt tehát egy fénykép a hímzésekről a két rajz mellett.

Irodalom

- BAJUSZ István (szerk.)
2005 *Téglás István jegyzetei (Sapientia Könyvek, 42)*, Scientia Kiadó, Kolozsvár.
- BALOGH Jolán
1967 A népművészet és a történeti stílusok, *Néprajzi Értésítő*, XLIX, 73–165.
- BATA Tímea – FEJŐS Zoltán – LACKNER Mónika – TASNÁDI Zsuzsanna
2006 Huszka József életrajzi adatai és hagyatéka, in: Fejős Zoltán (szerk): *Huszka József, a rajzoló gyűjtő. Kiállításkatalógus*, Magyar Néprajzi Múzeum, Budapest, 18–33.
- FEJŐS Zoltán (szerk.)
2006 *Huszka József, a rajzoló gyűjtő. Kiállításkatalógus*, Magyar Néprajzi Múzeum, Budapest.
- LACKNER Mónika
2006 „Magyar népies és renaissance díszítmények”, in: Fejős Zoltán (szerk): *Huszka József, a rajzoló gyűjtő. Kiállításkatalógus*, Magyar Néprajzi Múzeum, Budapest, 136–167.
- OROSZ Endre
1915 Téglás István emlékezete, *Erdély*, 24, 7–12.
- TÉGLÁS István (közéteszi Bajusz István és Demeter Éva)
2006 *Dél-erdélyi hímes tojások*, Mentor Kiadó, Marosvásárhely.
- V. EMBER Mária
1981 *Úríhímzés. A Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye*, Akadémiai Kiadó, Budapest.

További források

A Székely Nemzeti Múzeum leltárkönyve

A budapesti Néprajzi Múzeum on-line adatbázisa: <http://www.neprajz.hu/emir/ari/talalatok.php>

Broderii din Racoșul de Sus, desene de motive din Racoșul de Jos, Vârgheiș

(Rezumat)

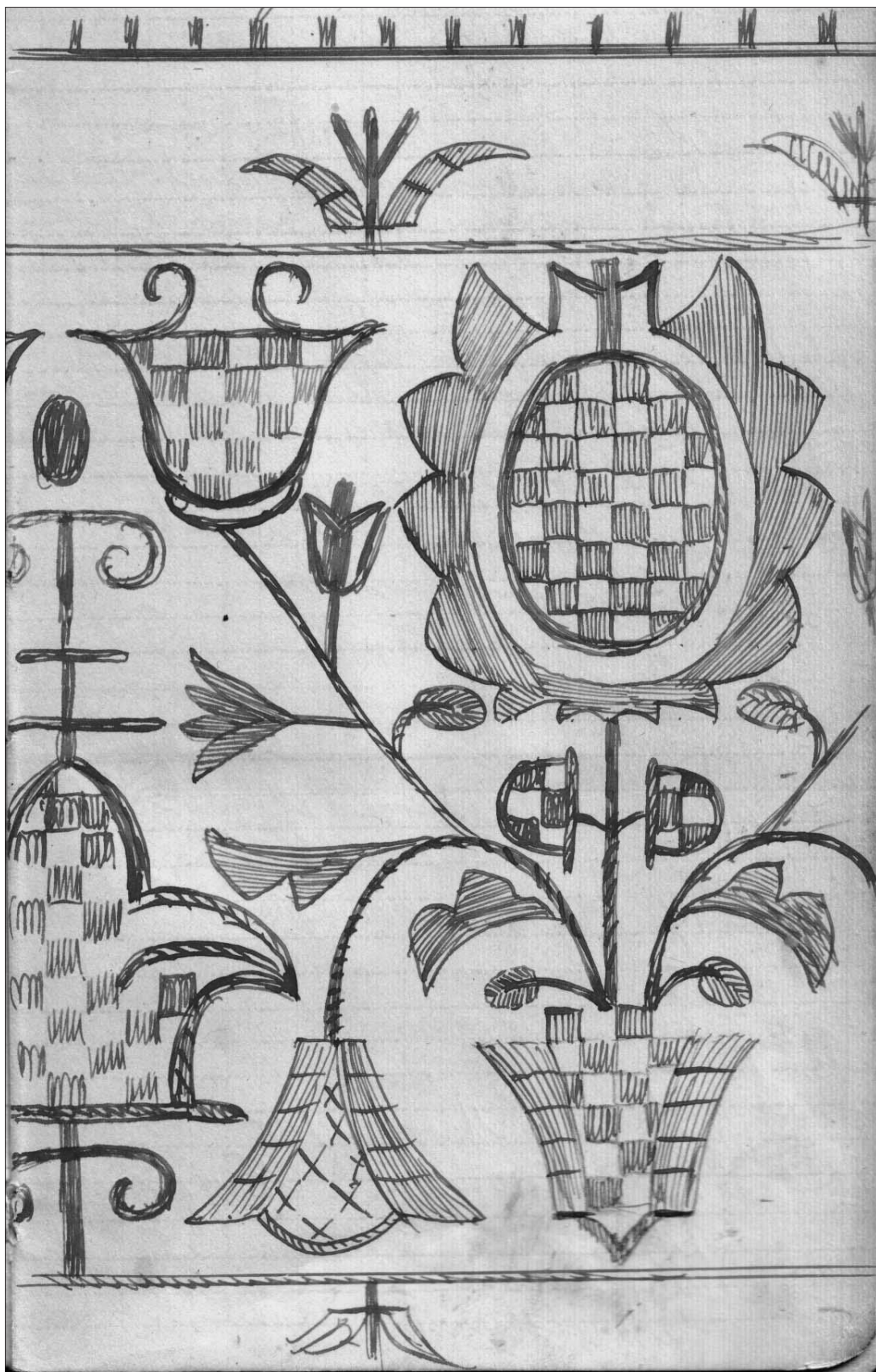
Această scurtă publicație are ca scop prezentarea unei serii de borduri de perne și cearceafuri brodate din Racoșul de Sus, aflate în colecția Muzeului Național Secuiesc, respectiv a desenelor de motive din carnetul de însemnări al lui István Téglás, din Racoșul de Jos, și a colecției de desene a lui József Huszka, din Vârgheiș. Ambele modele de broderie provin din 1886. Faptul că în colecțiile Muzeului Național Secuiesc și ale Muzeului de Etnografie din Budapesta se găsesc piese brodate cu aceste motive, dovedește că atât József Huszka cât și István Téglás au ales cu un rafinat simț estetic cele mai frumoase obiecte etnografice, demne de a fi păstrate pentru viitor.

Embroideries from Felsőrákos (Racoșul de Sus, Covasna county) and pattern designs from Alsórákos (Racoșul de Jos, Brașov county), Vargyas (Vârgheiș, Covasna county)

(Abstract)

The aim of his short publication is to present, a series of embroidered pillow and bed-sheet tips from Felsőrákos that can be found in the collection of Székely National Museum, as well as pattern drawings from the note-book of István Téglás from Alsórákos and the collection of drawings of József Huszka from Vargyas. Both patterns date from 1886.

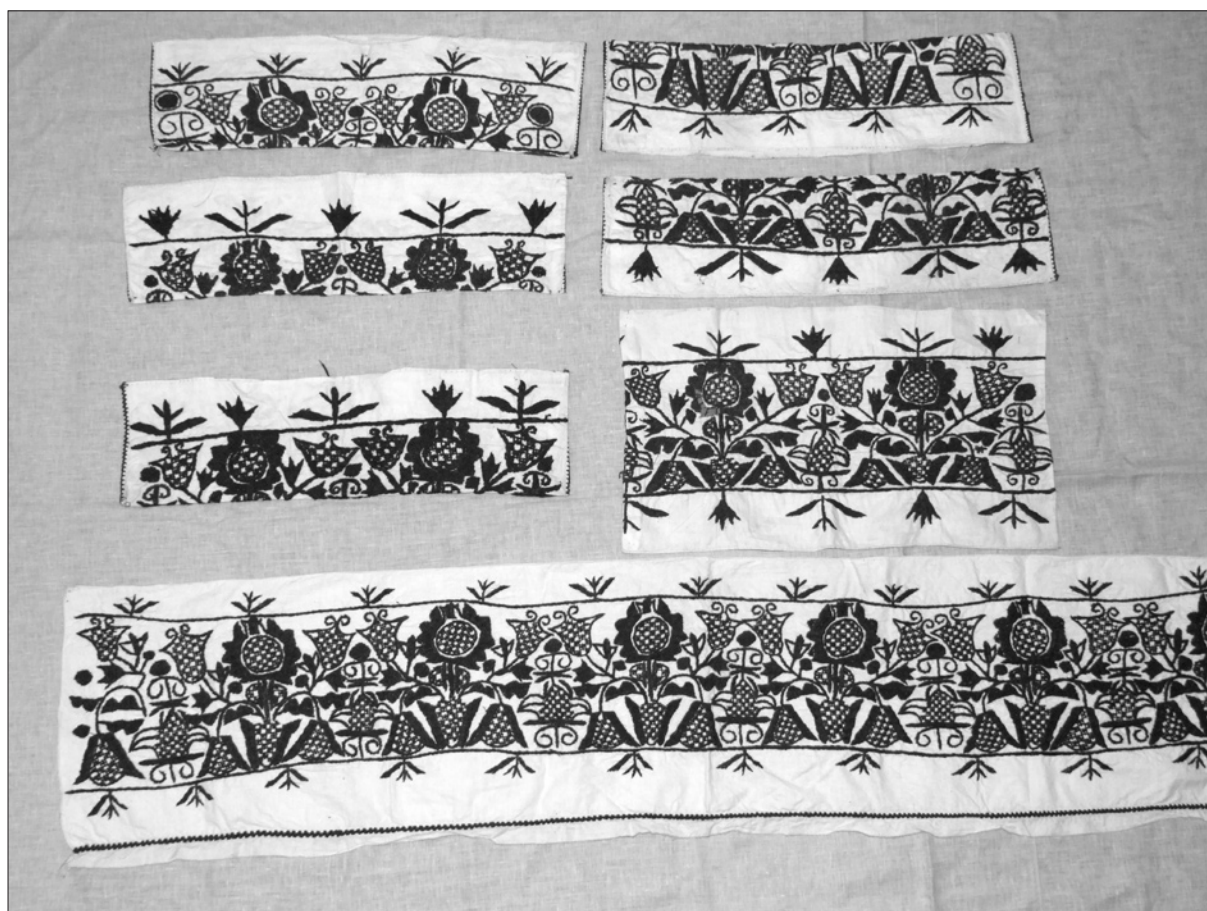
The fact that both the collections of Székely National Museum and Hungarian Ethnographic Museum in Budapest preserve pieces embroidered with these patterns proves that both József Huszka and István Téglás had chosen with a refined taste the most beautiful ethnographic objects worth to be preserved.

1. ábra Párnacsúp Alsórákoson. Téglás István rajza, 1886

2. ábra Párnahaj fejtővel, Tóth Péterné tulajdona, Vargyas. Huszka József rajza, 1886

3. ábra Párnacsúpok és lepedővég a Székely Nemzeti Múzeum gyűjteményéből: első sor: T. 54, T. 53; második sor: T. 57, T. 52; harmadik sor: T. 58, T. 56; negyedik sor: T. 55